

Поступово науковці перемогли і поняття кримінальної відповідальності юридичних осіб в Україні не згадувалось, хоча на практиці все ще існували випадки розгляду судами справ «за аналогією». Більше того поступово була відмінена також адміністративна відповідальність юридичних осіб.

Впродовж певного періоду часу на території України це питання не піднімалось. Вважалось що юридична особа є породженням цивільного законодавства, а отже і відповідати вона повинна за нормами цивільного права.

Лише в останні роки після ратифікації Україною певних міжнародних угод, це питання почало обговорюватись із нереальним азартом. Більшість вчених роздивлялись міжнародне законодавство та наполягали на необхідності введення такої відповідальності в Україні. Хоча їх опоненти зважували на можливість виникнення великої кількості проблем пов'язаних із зміною законодавства.

Законодавець вирішив не вгодити жодній із сторін і тому в травні 2013 року, тогочасним Президентом України В. Януковичем був підписаний Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України стосовно відповідальності юридичних осіб».

За цим законом хоча юридичні особи все ще не визнаються суб'єктами кримінальної відповідальності, проте існує можливість застосування до них заходів кримінально-правового характеру.

Таким чином законодавець ввів можливість квазікримінальної відповідальності до юридичних осіб на території України.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України стосовно відповідальності юридичних осіб» від 23 травня 2013 р.

2. Михайлов О. О. Юридична особа як суб'єкт злочину: іноземний досвід та перспективи його застосування в Україні: дис. ... канд. юрид. наук:12.00.08 / Михайлов Олексій Олексійович. – К., 2008.

Мудрак О.Р.

студентка,

Науковий керівник: Волинка К.Г.

кандидат юридичних наук, доцент,

Київський університет права

Національної академії наук України

ДО ПИТАННЯ ПРО МЕТОДОЛОГІЮ ЮРИДИЧНОЇ КОМПАРАТИВІСТИКИ

Сучасна наука обумовлює застосування нового рівня методологічних розробок. Це в повній мірі відноситься і до правових галузей науки. Сучасна наука виходить із загальних методологічних передумов відносності пізнання, разом з тим це не тільки не виключає, а навпаки, передбачає вдосконалення

здіяної методології. У зв'язку з цим в сферу методології правової науки входить набір нових підходів, принципів і методів, розроблених в рамках інших наук. Їх залучення вимагає свого роду адаптації в зв'язку з особливим предметом правової науки, тобто трансформації неюрідичного методологічного інструментарію з урахуванням особливості предмета юридичної науки.

Слід зазначити одну з методологічних особливостей юридичної компаративістики: вона носить міждисциплінарний характер. При цьому не можна не відзначити, що для більш повного і об'єктивного дослідження від вченого потрібно задіяти максимальний методологічний інструментарій, вдатися до використання методів точних і природничих наук.

Пошук нових методів проведення порівняльно-правового дослідження в галузі юридичної компаративістики, привів зокрема, до того, що з математики в порівняльно-правові дисципліни було запозичене моделювання. Цей метод, пов'язаний з абстрагуванням і ідеалізацією, дозволив на основі врахування сучасних тенденцій розвитку законодавства в правових системах сучасного світу, чинників, які впливають на його розвиток, змодельовати структуру майбутніх кодексів в тій чи іншій галузі права, запропонувати нові статті тих чи інших галузей законодавства або зміни до цих статей. А. Бузгалін писав: «Зі статистики були взяті факторний і кореляційний види аналізу, з природничих наук адаптовані в політичну сферу класичний системний аналіз та синергетика, з психології психометричні методи, а також шкалограмний аналіз, з соціології соціометрія, з теорії ймовірності вибірковий аналіз генеральної сукупності і ін.» [1, с. 127].

Використання методологічних прийомів інших наук, які застосовуються при дослідженні в області порівняльно-правовий сфери, забезпечує різнобічне дослідження цієї сфери у всіляких аспектах, що формує таку якість, як універсальність порівняльно-правової методології.

Проте явища екстраполяції крім позитивних моментів мають і негативні наслідки. Факт запозичення методологічних прийомів з інших наук привів до гібридного характеру методології в юридичній компаративістиці. Під гібридизацією слід розуміти наступне: «схрещування, переплетення різнорідних методологічних прийомів в межах одного наукового організму, що проявляється в обміні як поняттями, теоріями і методологією між окремими науковими дисциплінами і їх галузями, так і інформацією, результатами, показниками, статистичними даними» [2, с. 118].

Юридична компаративістика володіє широким арсеналом методів, особливість співвідношення яких полягає в тому, що на перший план виступає порівняльно-правовий метод, який визначає саму природу досліджень. Ступінь використання того чи іншого прийому визначається характером досліджуваного правового об'єкта. Наприклад, при порівнянні норм цивільного права найбільш затребуваним стане метод аналогії. Але в будь-якому випадку домінуюче становище в такому дослідженні залишається за порівняльно-правовим методом. А. Єгоров стверджує: «Визнання порівняльного методу в якості основного прийому пізнання правової матерії компаративного характеру стало можливим в результаті визначення порівняльного правознавства як самостійного напрямку наукових досліджень» [3, с. 34]. «У нових значеннях, одержуваних за допомогою порівняльно-

правового дослідження, зазначає болгарський компаративист Ж. Стальов, полягає сенс його використання правовою наукою» [4, с. 42]. Що ж стосується інших методів, то в методології порівняльно-правових досліджень ієрархічність і затребуваність методів наукового пізнання визначається видом конкретного дослідження.

Порівняльно-правовий метод включає в себе цілий ряд методик, серед яких макро- та мікропорівняння, внутрішнє і зовнішнє, доктринальне, нормативне, функціональне та інші види порівнянь.

Сутність порівняльного-правового методу полягає у співставленні явищ і процесів правової дійсності різних держав з метою виявлення подібних чи відмінних рис між цими явищами і процесами, а також термінами, що їх позначають. Порівняльно-правовий метод головним чином сприяє накопиченню емпіричних знань. Теоретичні знання здобуваються завдяки іншим науковим методам. Порівняльно-правовий метод є багатофункціональним, оскільки він застосовується й на теоретичному, й на емпіричному рівнях пізнання; до того ж характерним для нього є оціночний підхід. Саме оцінка є суттєвим і необхідним елементом будь-якого порівняння. Існує ряд основних вимог правильного і ефективного застосування даного методу.

По-перше, об'єкти, що входять до предмету порівняльно-правового дослідження, повинні бути порівнянними. Це означає, що порівнянню підлягають лише однорідні об'єкти, зокрема, законодавчі дефініції злочинного діяння.

По-друге, необхідно враховувати суттєві відмінності деяких зовні схожих явищ і процесів. При цьому слід намагатися з'ясувати причини таких відмінностей.

По-третє, при здійсненні порівняльного аналізу необхідно мати на увазі специфіку окремих кримінально-правових систем та їх інститутів, що зумовлює унікальність деяких юридичних термінів.

По-четверте, при проведенні співставлення законодавчого матеріалу повинен обов'язково враховуватись той факт, що змістовне наповнення однакових термінів може суттєво відрізнитися.

Порівняння як метод є способом, за допомогою якого встановлюється схожість або розбіжність об'єктів (явищ, речей, процесів), що досліджуються. Такий результат досягається шляхом зіставлення, розрізнення об'єктів за будь-якою ознакою, властивістю. Тому порівняння має сенс лише тоді, коли об'єкти, що порівнюються, мають якусь схожість (навіпаки, не рекомендується порівнювати пуди з аршинами, а їжачка із шевською щіткою).

Порівняння широко застосовується в правознавстві при виявленні загальних і специфічних рис таких явищ, як норми права, джерела права, правопорушення тощо. Ця процедура неминуче передуює стадії формування правових понять, категорій, законів. Перш ніж пізнати важливе, суттєве, необхідне, те, що становить зміст поняття, закономірності, треба попередньо виявити, що ж є загальним і сталим в об'єкті дослідження. Одержанню цих відомостей і сприяє порівняльний метод.

Порівняльний метод дозволяє констатувати спільність правових систем, окремих правових галузей та інститутів, норм права і виявити те, чим вони розрізняються. Водночас причини повторюваності, сталості цієї спільності в

процесі порівняльного дослідження найчастіше залишаються нерозкритими. Отже, порівняльно-правовий метод головним чином сприяє накопиченню емпіричних знань. Теоретичні ж знання здобуваються завдяки іншим науковим методам. Так, статистичний метод аналізує кількісний бік порівняння, далі застосовуються методи абстрагування тощо.

На закінчення необхідно відзначити, що ефективне використання методології в сфері юридичної компаративістики дозволить не тільки досягти тих результатів, які ставить перед собою компаративіст-дослідник, але і зібрати необхідний матеріал для вдосконалення національного законодавства, правозастосовчої практики, а також дасть можливість практикуючим юристам гідно брати участь в іноземних юрисдикціях.

Список використаних джерел:

1. Бузгалин А. Введение в компаративистику. Исследование и сравнительный анализ социальноэкономических систем: методология, теория, применение к переходным экономикам / А. Бузгалин, А. Колганов. – М. : Знание, 1997. – 401 с.
2. Доган М. Политическая наука и другие социальные науки / М. Доган // Политическая наука: новые направления / ред. Р. Гудин, Х.-Д. Клингеманн. – М. : Вече, 1999. – С. 116–120.
3. Егоров А. Правовая компаративистика как общеправовая методологическая наука (типовая модель сравнения и сравнительный метод) / А. Егоров // Порівняльне правознавство: сучасний стан і перспективи розвитку : зб. статей / [за ред. Ю. Шемшученка, Л. Губерського, І. Гриценка] ; упор. О. Кресін. – К. : Логос, 2009. – С. 31–37.
4. Сталев Ж. Сравнительный метод в социалистической правовой науке / Ж. Сталев // Сравнительное правоведение / отв. ред. В. Туманов. – М., 1978. – 260 с.

Музика М.П.

аспірант,

Хмельницький університет управління та права

СПІВВІДНОШЕННЯ РАЦІОНАЛІЗМУ ТА ІРРАЦІОНАЛІЗМУ У ПРАВІ

Дихотомія «класика-посткласика» у праві лежить у площині дилеми «раціональність-ірраціональність». Так, класичне філософствування у праві взяло за основу раціоналістичне бачення світу та інтерпретацію права через закони логіки, натомість посткласика взяла до уваги ірраціоналістичне трактування права, яке передбачає сприйняття права через такі індивідуальні характеристики людини, як: волю, емоції, інтуїцію, віру тощо.

Співвідношення раціонального і ірраціонального відноситься до такого типу співвідношень, в якому поки не вдається знайти загальну підставу для визначення як співвідносяться один з одним раціональне і ірраціональне. Таке співвідношення лежить в площині визначення самого поняття «розум». Однак поняття «розум» трактується в такому широкому діапазоні значень, який не дозволяє більш-менш ясно і несуперечливо сказати, що ж це таке – «розумне». Ще більше неясностей виникає при інтерпретації поняття «нерозумне» [1, с. 43].

О.О. Панкратова виділяє три підходи до проблеми співвідношення раціонального та ірраціонального: